

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
UNIVERSITY OF PRETORIA
YUNIBESITHI YA PRETORIA

Melkstoeltjies in die versamelings van die Nasionale Kultuurhistoriese Museum: ‘n ondersoek na tipologie

deur

Nico Botes

Voorgelê ter vervulling van ‘n deel van die vereistes vir die graad MInt
in die Fakulteit Ingenieurswese, Bou-omgewing en Inligtingtegnologie
Universiteit van Pretoria, Pretoria

Studieleier: Prof. Schalk W. le Roux

31 Augustus 2009

VOORWOORD

Hierdie studie is gebore uit my daaglikse werk met studente in die Departement Argitektuur aan die Universiteit van Pretoria. Hul vrae, my nuuskierigheid en die onkreukbare voorbeeld van my voormalige hoof, jarelange mentor en studieleier, prof. Schalk W. le Roux, het as aansporing gedien om die navorsing aan te pak en uiteindelik deur te sien. Die geduld en bystand van my eggenote, Rachel, was hierin broodnodig.

Dit sou ook nie moontlik wees sonder die hulp en ondersteuning van die volgende persone nie: huidige en voormalige kollegas by die Departement Argitektuur, veral prof. Karel Bakker, Cobus Bothma, prof. Roger Fisher, Gus Gerneke, prof. Barbara Jekot, prof. 'Ora Joubert, Catherine Karusseit, Raymund Königk, Jacques Laubscher, Liana Müller, dr. Amira Osman, Leon Pienaar, Johan Prinsloo, Karlien van Niekerk, prof. Piet Vosloo, prof. Hans Wegelin, kundiges wat raad en leidrade verskaf het, veral dr. Matilda Burden (Departement Geskiedenis, Universiteit van Stellenbosch), prof. Alewyn Burger (voormalige hoof van die Departement Argitektuur, Universiteit van Pretoria), Alet Cloete (mederedakteur van die Woordeboek van die Afrikaanse Taal), prof. Cobus Ferreira, ds. Bremer Gericke, Hettie Groenewald (Departement Biblioteekdienste, Universiteit van Pretoria), prof. Deon Knobel, dr. C.P. Kromhout, M.J. Motsapi (Direkteur: Sesi sa Sesotho Nasionale Leksikologie-eenheid, Universiteit van die Vrystaat), Paul Nkuna (Departement Afrikatale, Universiteit van Suid-Afrika), mev. Annie Redelinghuys en dr. Anna Trapido, Melita Moloney (senior fotograaf, Departement vir Onderwysinnovasie, Universiteit van Pretoria), die personeel van die Nasionale Kultuurhistoriese Museum, in besonder Annemarie Carelsen, Malene Schulze, dr. Elda Grobler, Sam Moifatswane en dr. Johnny van Schalkwyk, al die studente wat sedert 2004 meubels dokumenteer het en veral dié wat meermale hulp verleen het: Mirella Bandini, Lorinda Bezuidenhout, Lize Gerneke, Sarina Keuler, Stoffel Mentz en Elana van der Wath (wat ook in Chicago bronne verifieer het).

Aan almal my opregte dank.

EKSERP

Melkstoeltjies in die versamelings van die Nasionale Kultuurhistoriese Museum: 'n ondersoek na tipologie

Deur: Nico Botes

Studieleier: Prof. Schalk W. le Roux

Departement Argitektuur, Universiteit van Pretoria

Graad: MInt (Magister in Binne-argitektuur)

In hierdie studie word ondersoek ingestel of enige eienskappe, fisies of andersins, die tradisionele melkstoeltjie tipeer. Dit is onderneem aan die hand van 'n studiegroep van agtien soortgelyke voorwerpe uit die Antropologie-versameling en die Kultuurhistoriese versameling van die Nasionale Kultuurhistoriese Museum, Pretoria. Dié primêre bronne word in die ondersoek ondersteun deur museale bronne ontsluit uit die Museum se dokumentasiesentrum, waar ses van die voorwerpe in die studiegroep reeds assosieer is met die trefwoord 'melkstoel'.

Die ondersoek het bevestig dat sekere fisiese kenmerke van die studiegroep, veral in hul konstruksie, dui op groepsverband. Daar is ook bevind dat die voorwerpe vir meervoudige, maar onbepaalde, funksies gebruik is. Van die agtien voorwerpe in die studiegroep is vyftien van anonieme herkoms, sodat hul oorsprong, geskiedenis en betekenis nie met sekerheid vasgestel kon word nie. Die navorsing is daarom uitgebrei na tekstuele beskrywings en beelde, as sekondêre bronne, om hierdie en ander kenmerke te ondersoek. Hieruit is die studiegroep in verband gebring met melkstoeltjies uit veral Wes-Europa en die Engelssprekende wêreld, asook ander stoeltjies en volkstoel wat soortgelyke eienskappe en konstruksiekenmerke het.

Bevindings dui op bepaalde tipologiese kenmerke van 'n melkstoeltjie, maar ook 'n wyer, assosiatiewe begrip wat manifesteer in beeldspraak en 'n metaforiese konteks. Meervoudige gebruike en aanwendings van die melkstoeltjie is nagespeur.

Slutelwoorde: antropologie; driepoot; kultuurgeskiedenis; melkstoeltjie; meubelgeskiedenis; museumversamelings; Nasionale Kultuurhistoriese Museum; stoeltjie; tapvoegkonstruksie; tipologie.

ABSTRACT

Milking stools in the collections of the National Cultural History Museum: an investigation of typology

By: Nico Botes
Study leader: Prof. Schalk W. le Roux
Department of Architecture, University of Pretoria
Degree: MInt (Master of Interior Architecture)

In this study the physical or other characteristics that might typify the traditional milking stool is investigated. This was done by studying a comparable group of eighteen examples from the Anthropology and Cultural History collections of the National Cultural History Museum in Pretoria. Six of the objects in the group studied had already been associated with the Afrikaans catchword '*melkstoel*', hence the primary sources that informed the research included the museological data from the existing documentation of the Museum.

The investigation confirmed that corresponding physical attributes, especially that pertaining to construction, could be identified in the group studied. It was also found that the objects had seen multiple, but indeterminable, functional applications. Since fifteen of the eighteen examples studied were essentially anonymous, as no documented provenance existed, their origin, history and meaning could not be established. The research was therefore extended to secondary sources, being textual descriptions and images, from which associations and correlations between the group studied and milking stools, especially from Western Europe and the English-speaking world, could be affirmed. Moreover, such links were also found to exist with other stools and certain vernacular chair typologies of shared approach, especially as to their construction.

Findings identified certain typological features of the milking stool, but also a symbolic and metaphorical association. Multiple functions of and applications for the milking stool could be ascertained.

Keywords: anthropology; cultural history; history of furniture; milking stool; mortice and tenon construction; museum collections; National Cultural History Museum; stool; tripod; typology.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1: INLEIDING	1
1.1 Die ontstaan en doel van die studie	1
1.2 Probleemstelling	5
1.3 Die kultuurproduk in konteks	6
1.4 Bronnestudie	10
1.5 Die Nasionale Kultuurhistoriese Museum en die versamelings	13
1.6 Die terme 'stoeltjie' en 'melkstoeltjie'	18
HOOFSTUK 2: DIE VOORWERPE	21
2.1 Identifikasie van voorwerpe in die studiegroep	21
2.2 Ondersoek na fisiese eienskappe	21
2.3 Bespreking van fisiese eienskappe	41
2.4 Samevatting	43
HOOFSTUK 3: ONDERSOEK VAN MUSEALE BRONNE	45
3.1 Inleiding	45
3.2 Museale bronne	45
3.2.1 Beukes en Nel-Blom-katalogus	46
3.2.2 Databank: ET-aanwinsregister	46
3.2.3 Getikte Etnologie Stamboek	46
3.2.4 Historiese Grootboek	48
3.2.5 Tydelike Katalogus: Historiese Grootboek	50
3.2.6 Voorwerpkaarte	51
3.3 Konsolidasie van inligting oor die studiegroep ontsluit uit museale bronne	54
3.4 Voorwerpinligting ontsluit uit museale bronne	59
3.5 Samevatting	67
3.5.1 Identifikasie en klassifikasie	68
3.5.2 Herkoms, geskiedenis en assosiasies	69
3.5.3 Datering	70
3.5.4 Beskrywing en fisiese eienskappe	70
3.5.5 Funksie	71
HOOFSTUK 4: DIE MELKSTOELTJIE IN TEKS EN BEELD	72
4.1 Inleiding	72
4.2 Ontwikkeling en verbande	72

4.3	Funksie	75
	4.3.1 Melkery	75
	4.3.2 Ander gebruike	79
4.4	Konteks en betekenis	84
4.5	Samevatting	92
HOOFSTUK 5: OORSIG, GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS		95
5.1	Inleiding	95
5.2	Oorsig	95
5.3	Gevolgtrekkings	96
	5.3.1 Terminologie	96
	5.3.2 Die melkstoeltjie as kultuurproduk	97
	5.3.3 Die versamelings	97
5.4	Aanbevelings vir verdere ondersoeke	98
BYLAE A: KORT ONTSLUITINGSVORM		99
BIBLIOGRAFIE		102

LYS VAN TABELLE

TABEL 2.1: Voorwerp 1	23
TABEL 2.2: Voorwerp 2	24
TABEL 2.3: Voorwerp 3	25
TABEL 2.4: Voorwerp 4	26
TABEL 2.5: Voorwerp 5	27
TABEL 2.6: Voorwerp 6	28
TABEL 2.7: Voorwerp 7	29
TABEL 2.8: Voorwerp 8	30
TABEL 2.9: Voorwerp 9	31
TABEL 2.10: Voorwerp 10	32
TABEL 2.11: Voorwerp 11	33
TABEL 2.12: Voorwerp 12	34
TABEL 2.13: Voorwerp 13	35
TABEL 2.14: Voorwerp 14	36
TABEL 2.15: Voorwerp 15	37
TABEL 2.16: Voorwerp 16	38
TABEL 2.17: Voorwerp 17	39
TABEL 2.18: Voorwerp 18	40
TABEL 3.1: Voorwerpe in die Antropologie-versameling met ooreenstemmende voorwerpinligting uit museale bronne (Identifikasie en Bestuursinligting)	55
TABEL 3.2: Voorwerpe in die Kultuurhistoriese versameling met ooreenstemmende voorwerpinligting uit museale bronne (Identifikasie en Bestuursinligting)	56
TABEL 3.3: Voorwerpe in die Antropologie-versameling met ooreenstemmende voorwerpinligting uit museale bronne (Beskrywing en Meegaande inligting / Geskiedenis)	57
TABEL 3.4: Voorwerpe in die Kultuurhistoriese versameling met ooreenstemmende voorwerpinligting uit museale bronne (Beskrywing en Meegaande inligting / Geskiedenis)	58

LYS VAN FIGURE

FIG. 1.1	Plan en aansigte van NKM item HG 13856, in lyntekeninge (links) en vertolk in ink (regs), in 2004 gedokumenteer deur Junette Wesseloo	2
FIG. 1.2	Aansigte van NKM item HG 5406, vertolk in grafiet, in 2006 gedokumenteer deur Elana van der Wath, bygestaan deur Mirella Bandini	2
FIG. 1.3	Armstoel, NKM item HG 16260 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.4	Systoel, NKM item HG 5406 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.5	Systoel, NKM item HG 38258 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.6	Skêrstoel of klap-armstoel, NKM item HG 34451-2 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.7	Skêrstoel, amper opgevou, NKM item HG 34451-2 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.8	Klapstoel, NKM item HG 13843 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.9	Veldstoeltjie, NKM item NASKO 20540 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.10	Melkstoeltjie, NKM item HG 13758-1 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.11	Melkstoeltjie, NKM item HG 13754-1 (Kultuurhistoriese versameling); foto deur Melita Moloney, UP (© NKM)	4
FIG. 1.12	Die Burden-model vir kultuurgeskiedenis (Burden 2000:21) herinterpreteer met die navorsingsterrein van hierdie studie in rooi aangedui (model deur Raymund Königk)	7
FIG. 2.1	NKM items HG 10666 (links) en HG 13581 in die kombuis van die Pioniermuseum, Silverton (© NKM)	22
FIG. 2.2	Voorwerpe in die studiegroep uit die Kultuurhistoriese versameling tydens detailondersoek in Stoor KF2, Suidelike vleuel, NKM, Visagiestraat 149 (© NKM)	22
FIG. 2.3	Voorwerpe in die studiegroep uit die Antropologie-versameling tydens detailondersoek in Stoor KF5, Suidelike vleuel, NKM, Visagiestraat 149 (© NKM)	22
FIG. 3.1	Inskrywing vir voorwerp 1, NKM item ET 1934-441 (Beukes en Nel-Blom-katalogus, Dokumentasiesentrum, NKM). Volgens Grobler (2005:242) dui die deurhaling met potlood daarop dat hierdie inskrywing reeds oorgetik is vir die duplikaat Etnologie Stamboek	47
FIG. 3.2	Verslag gedruk op 26 Julie 2007 vir voorwerp 7, NKM item ET 1992-54 (Databank: ET-aanwysregister, Dokumentasiesentrum, NKM)	47
FIG. 3.3	Getikte inskrywing vir voorwerp 5, NKM item ET 1971-26-3 (Etnologie Stamboek, Dokumentasiesentrum, NKM)	47
FIG. 3.4	Inskrywing vir voorwerp 9, NKM item HG 10666 (Historiese Grootboek, vol. 8, Dokumentasiesentrum, NKM)	49
FIG. 3.5	Getikte inskrywing vir voorwerp 11, NKM item HG 13581 (Historiese Grootboek, vol. 14, Dokumentasiesentrum, NKM)	49
FIG. 3.6	Voorwerpkartaal vir voorwerp 2, NKM item ET 1935-206 (Dokumentasiesentrum, NKM)	52
FIG. 3.7	Voorwerpkartaal vir voorwerp 6, NKM item ET 1977-146 (Dokumentasiesentrum, NKM)	52
FIG. 3.8	Voor- en rugkant van die voorwerpkartaal vir voorwerp 9, NKM item HG 10666 (Dokumentasiesentrum, NKM)	53

FIG. 4.1	NKM item ET 1935-94: <i>setulo</i> van 'n garingboomstam uit die huidige Lesotho volgens die voorwerпкаart (© NKM)	73
FIG. 4.2	NKM item ET 1977-53: <i>sepona</i> uit die Letaba-distrik volgens die Etnologie Stamboek (© NKM)	73
FIG. 4.3	NKM item ET 1977-76: <i>sepuna</i> uit die Letaba-distrik volgens die Etnologie Stamboek (© NKM)	73
FIG. 4.4	Mnr. Sam Moifatswane met NKM item ET 1990-27, 'n sitmeubel gemaak uit 'n drievoudige mik (© NKM)	73
FIG. 4.5	" <i>Schamel, Egyptian, Nieuwe Rijk, omstreeks 1450 v. Chr.</i> " (Victoria en Albert Museum, Londen) (Baarden & Schubad 1958:9)	73
FIG. 4.6	" <i>Stool. Elm. 1510-45</i> "; Engeland (The Mary Rose Trust) (Knell 1992:42)	73
FIG. 4.7	" <i>Low stool made of ash</i> "; Engeland, vermoedelik uit die negentiende eeu (Beamish Museum) (Gilbert 1991:47)	73
FIG. 4.8	Ierse 'creepie stool' (Ulster Folk and Transport Museum) (Kinmonth 1993:31)	73
FIG. 4.9	" <i>Melkstoeltje</i> " (Weyns 1974:166)	74
FIG. 4.10	" <i>Driehoekige schamel</i> " na Bruegel (Weyns 1974:172)	74
FIG. 4.11	" <i>Driestal</i> " na Bruegel (Weyns 1974:174)	74
FIG. 4.12	" <i>Blokstoeltje</i> " (Weyns 1974:170)	74
FIG. 4.13	" <i>Blokarmstoel</i> " (Weyns 1974:171)	74
FIG. 4.14	Driehoeksittingarmstoel met gedraaide elemente, circa 1675-1710 (Knell 1992:23)	75
FIG. 4.15	Duitse stokpootstoel (Van Oirschot 1978:101)	75
FIG. 4.16	Ierse <i>hedge</i> -stoel (Monaghan County Museum) (Kinmonth 1993:37)	75
FIG. 4.17	Walliese stokrugstoel, hier met slegs drie pote (Tom Crispens-versameling) (Gilbert 1991:126)	75
FIG. 4.18	Detail uit <i>Charming Milkmaid</i> (1936); die byskrif lees: " <i>Miss K N Lewis, winner of the 'Dairymaid Charm' competition at the London Dairy Show, returns to work at her farm home in Bankyfelin, Carmarthen. The cow is decked with garlands of flowers won by Miss Lewis at the show.</i> " (© Richards / Fox Photos / Getty Images) (Viewimages 2007:3166515)	77
FIG. 4.19	Detail uit ongetitelde tekening (1921) deur Erich Mayer (1876-1960), NKM item HC 7014-175 (© NKM)	77
FIG. 4.20	Detail uit <i>The Milkmaid</i> (circa 1800) deur die Britse kunstenaar William Pearce (datums onbekend) (© Foto Rischgitz / Getty Images) (Viewimages 2007:3069978)	78
FIG. 4.21	Detail uit <i>The Milk Maid</i> (1878) deur Winslow Homer (1836-1910) (© National Gallery of Art, Washington DC) (National Gallery of Art 2007)	78
FIG. 4.22	Detail uit <i>Milkmaid</i> (circa 1937) (© London Express / Getty Images) (Viewimages 2007:3333347)	78
FIG. 4.23	Die melkstoeltjie wat W.C. Mentz daagliks gebruik (2008) foto deur C.J. (Stoffel) Mentz	78
FIG. 4.24	'n Middeleeuse kombuis uitgebeeld in die <i>Tacuinum Sanitatis</i> (versameling onbekend) (Freedman 2007:185)	79
FIG. 4.25	'n Renaissance kombuis aan die hofhouding van Este in Ferrara, houtgravure uit Christoforo di Meissisbugo se <i>Banchetti, composizioni di vivende e apparecchio</i> (1549) (© Biblioteca Casanatense) (Freedman 2007:203)	79
FIG. 4.26	Die onder-, bo- en sykante van 'n " <i>Antique primitive folk art painted milking stool</i> ", in 2008 op die webwerf van Ruby Lane, Inc. te koop aangebied; let op die diep snyhale onder die blad en die snymerke bo-op (© Ruby Lane Inc.) (Ruby Lane 2008)	80
FIG. 4.27	'n Essehout kapblok (<i>chopping block</i>) met drie pote, laat agtiende of vroeg negentiende eeu (Powis Castle, Welshpool, Montgomeryshire) (Bebb 2007:111)	80
FIG. 4.28	'n Driepootkapblok illustreer in 'n advertensie-omslag van 1899 vir slagtersware (La Posta Publications 2006:#3)	80

FIG. 4.29	Detail uit <i>De magere Keuken</i> (1563), gravure deur Pieter van der Heyden na die oorspronklike van Bruegel (versameling onbekend) (De eeuw van Joos De Rijke 2007)	81
FIG. 4.30	Detail uit <i>De Alchimist</i> (1558) van Bruegel (c1525–1569) (Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett) (Metropolitan Museum of Art 2007)	81
FIG. 4.31	Detail uit <i>Ezel op School</i> (1556) van Bruegel (c1525–1569) (Staatliche Museen zu Berlin, Kupferstichkabinett) (Claessens & Rousseau 1981:118)	81
FIG. 4.32	Detail uit <i>The reddleman re-reads an old love letter</i> (1878) deur Arthur Hopkins (1848-1930) (Allingham 2000)	82
FIG. 4.33	Detail uit 'n afbeelding van 'n vissershuis op die eiland Man (1881) (Illustrated London News) (Gilbert 1991:49)	82
FIG. 4.34	Detail uit <i>Inside of a Country Alehouse</i> (1797) in 1800 gepubliseer deur Ward & Co na die oorspronklike van George Morland (1763-1804) (Christie's) (Sterling Times 2007)	83
FIG. 4.35	Detail uit <i>Snuffing out Boney</i> (1814), karikatuur deur George Cruikshank (1792-1878) (Richard Vogler Cruikshank Collection) (Online Archive of California 2007)	83
FIG. 4.36	<i>Gape, Sinner, and swallow!</i> , ets deur George Cruikshank (1792-1878) ter illustrasie van <i>Guy Mannerism or The Astrologer</i> van Sir Walter Scott (1771-1832) (Scott 2004)	83
FIG. 4.37	Vierpoot Luo-stoeltjies uit Kenia (Galerie Amrad Art Africain) Dagan (1985:54)	84
FIG. 4.38	"[...] <i>the man in the foreground also carries some tools including a hoe and a small stool.</i> " Luo, Nyanza Alego Siaya Gangu, Kenia (1936) foto deur Edward Evan Evans-Pritchard, Pitt Rivers Museum item 1998.349.239.1 (© Pitt Rivers Museum, Universiteit van Oxford) (Pitt Rivers Museum 2008b)	84
FIG. 4.39	'n Bari-man van Soedan met sy wapens, pyp en driepootstoeltjie (vasgemaak om sy middel), detail uit 'n gravure in eerwaarde J.G. Wood se <i>The Natural History of Man; being an account of the manners and customs of the uncivilized races of men</i> (1871) (Sieber 1980:142)	84
FIG. 4.40	"[...] <i>the familiar triangular Dutch stool</i> " – Woodward se figuur 33 (1982:116-117)	85
FIG. 4.41	" <i>Typical three-legged stool made of proteawood</i> " in Baraitser & Obholzer (1971:269)	85
FIG. 4.42	" <i>A typical three-legged milking stool made of proteawood</i> " (Cape Chair Collection) in Baraitser & Obholzer (2004:418)	85
FIG. 4.43	<i>A She Bush Man</i> (1835) deur Henry Butler (datums onbekend) (Africana Museum 52/653) (Kennedy 1966:241)	86
FIG. 4.44	<i>Hottentot bivouac, near Port Elizabeth</i> (1850?) gravure deur E.V. Campbell na die oorspronklike tekening deur H. Boddington (datums onbekend) (Napier 1850:432)	86
FIG. 4.45	<i>The Blind Effects of Love - Cartoon</i> [S.a.] deur Frederick Timpson l'Ons (1802-1887) (Africana Museum) (Kennedy 1967b:179)	86
FIG. 4.46	(a) <i>Political proverbs no. 7. There's many a slip 'twixt the cup and the lip</i> (1914) Herbert Wood MacKinney (1881-1953) (Africana Museum 47/240A) (Kennedy 1968:5)	87
	(b) Detail uit <i>Political proverbs no. 7</i> : die kritiese punt waar net een van die drie pote meegee	87
FIG. 4.47	Ongetitelde spotprent (27 Mei 1978) deur Victor Ivanoff (1909-1995) (The Citizen) (Schoonraad & Schoonraad 1983:109)	87
FIG. 4.48	<i>Smuts indicts Ministers</i> (1925) deur D.C. Boonzaier (1865-1950) gepubliseer in Die Burger van 21 Maart 1925 (Africana Museum 47/207F) (Kennedy 1966:196)	88
FIG. 4.49	<i>Siamese Twins</i> (1946) deur M. Centner (1908-?) (Africana Museum item 47/209F) (Kennedy 1967a:29)	88
FIG. 4.50	<i>Die Weduwee en die Wind</i> (Israel) deur E. Hatchuel (datums onbekend), Deel 1 van Albertyn & Spies (1962?:29)	89
FIG. 4.51	<i>Die Kat van Tante Odette</i> (Kanada) onderteken E.H. (E. Hatchuel?), Deel 1 van Albertyn & Spies (1962?:93)	89
FIG. 4.52	<i>'n Slegte Stad word Verwoes</i> (Griekeland) deur E. Hatchuel (datums onbekend), Deel 2 van Albertyn & Spies (1962?:62)	89

FIG. 4.53	<i>Slimmer as die Duiwel</i> (Nederland) (kunstenaar onbekend), Deel 6 van Albertyn & Spies (1962?:38)	89
FIG. 4.54	<i>Die Broer wat te Slim was</i> (Pakistan) (kunstenaar onbekend), Deel 5 van Albertyn & Spies (1962?:189)	89
FIG. 4.55	Illustrasie vir <i>Die Klaarmaak</i> (1934) deur A.R. (Anna Rothman?) (M.E.R. 1975:23)	90
FIG. 4.56	Voorblad en kleurillustrasies uit <i>The Milkmaid</i> (Caldecott 2006)	91